

مجلة جامعة الزيتونة الدولية - مجلة علمية محكمة تصدر عن جامعة الزيتونة الدولية

<https://journal.ziu-university.net>

30/03/2024

44-28 : ص.ص العدد العشرون ISSN: 2958-8537 Issue: N20

Al-Zaytoonah University International Journal for Scientific Publishing

GELENEKSEL GÜVENLİK BAKIŞ AÇISINDAN; ULUSLARARASI GÜVENLİK

المنظور التقليدي للأمن القومي

FROM A TRADITIONAL SECURITY PERSPECTIVE;
INTERNATIONAL SECURITY

الاسم: محمد أحمد مرشان

Name: MUHAMMED MURSHAN

Email: mohamad.murshan1993@gmail.com

Istanbul Aydin University / جامعة اسطنبول أيدين

<http://orcid.org/0009-0007-9448-450X>

ÖZET/

21. yüzyılda güvenlik sorununun önemi her geçen gün artmaktadır. Uluslararası ilişkiler alanında terörizmin yayılması ve diğer küresel sorunlar da dahil olmak üzere tüm bu süreçleri küreselleşmeyle beraber giderek daha fazla etkilenmektedir. Bu eğilimlerle bağlantılı olarak araştırmacılar, uluslararası arenanın mevcut durumuna uygun bir güvenlik konsepti sorununa giderek daha fazla yöneliyor ve bu da bu çalışmanın uygunluğunu açıklıyor. Modern uluslararası ilişkilerdeki gerilimin nedenlerinden birinin Soğuk Savaş'ın yankıları olduğu değerlendiriliyor. Ancak bazı bilim insanları bunun henüz sona ermediğini savunuyor. Soğuk Savaş sırasındaki güvenlik sorunlarını çözmek için geleneksel güvenlik kavramları kullanıldı. Bazı geleneksel yöntemler, esas olarak geleneksel nitelikteki zorluklara, yani açık kuvvet tehditlerine, askeri müdahaleye ve silahlı saldırıya, topraklara tecavüze ve sınırların ihlaline karşı günümüzde hala uygulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Güvenlik, Uluslararası Güvenlik, Küresel

FROM A TRADITIONAL SECURITY PERSPECTIVE; INTERNATIONAL SECURITY

MUHAMMED MURSHAN

ABSTRACT

The importance of the security problem in the 21st century is increasing day by day. All these processes, including the spread of terrorism and other global problems in the field of international relations, are increasingly affected by globalization. In connection with these trends, researchers are increasingly turning to the problem of a concept of security appropriate to the current state of the international arena, which explains the relevance of this work. It is considered that one of the reasons for the tension in modern international relations is the echoes of the Cold War. However, some scientists argue that this is not over yet. Traditional security concepts were used to solve security problems during the Cold War. Some traditional methods are still applied today, mainly against challenges of a traditional nature, namely open threats of force, military intervention and armed attack, encroachment on territory and violation of borders.

Key Words: Traditional Security, International Security, Global

GİRİŞ

Dünyaya gelen her canlının öncelikli amacı varlığını korumak ve sürdürmektir. Bir canlı olarak insanlar için geçerli olan bu durum insanlardan meydana gelen devletler için de geçerlidir. Varlığını korumak ve sürdürmek güvenlik kavramının da özünü oluşturmaktadır. Günlük hayatta ifadelerimizde sıklıkla yer bulan ve uluslararası ilişkilerde de yaygın bir kullanım alanı olan güvenlik kavramının bu yaygın kullanımına karşılık, üzerinde uzlaşılan bir tanımı yapılabilmiş değildir. Kavramın tanımına yönelik yapılan açıklamalar muğlaktır ve bu muğlaklığın temel nedeni de söz konusu alanda yapılan çalışmaların yetersizliği değil, aksine güvenliğin türetilmiş bir kavram olmasından

kaynaklanmaktadır. Söz konusu türetilme, kişilerin ve toplumların kendi siyasi ve ideolojik düşüncelerinin bir ürünüdür. (Bilgin, 2010:76)

Modern dünyadaki tüm tehditler geleneksel güvenlik kapsamına girmemektedir. Hibrit savaşlar, bilgi saldırıları ve büyük terör ağları gibi tehditler geleneksel güvenlik yöntemleri kullanılarak püskürtülemez. Bu tür tehditlerin ortaya çıkması ve uluslararası alanda yaşanan büyük değişimlere bağlı olarak uluslararası güvenliğin sağlanmasına yönelik modern paradigmlar geliştirilmiştir. Geleneksel güvenlik paradigmları dikkate alınmadan modern kavramların dikkate alınması imkansızdır; yalnızca bunların ortak analizi, uluslararası toplumu istikrarsızlaştırıcı faktörlerden korumanın tam potansiyelini tam olarak yansıtmaktadır. Bu çalışmanın amacı, uluslararası güvenlik bağlamında geleneksel yaklaşımlara eleştirel yaklaşmaktır.

ARAŞTIRMANIN AMAÇI

Bu araştırmanın amacı, uluslararası güvenliği geleneksel güvenlik perspektifinden ele alarak bu konudaki temel kavramları, teorileri veya analizleri açıklamak bu yaklaşımlara eleştirel yaklaşmaktır. Makalede uluslararası ilişkiler alanında güvenlik kavramının nasıl tanımlandığı, uluslararası güvenliği etkileyen faktörler, devletler arası ilişkilerdeki güvenlik dinamikleri ve uluslararası sistemdeki güvenlik tehditleri gibi konular ele alınacaktır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Geleneksel güvenlik anlayışının günümüz uluslararası ilişkilerindeki rolü ve geçerliliği üzerine analizler yapılmıştır. Bu makale, okuyucuları uluslararası güvenlik konularında derinlemesine düşünmeye teşvik etmeyi amaçlamaktadır ve farklı güvenlik paradigması veya yaklaşımlarıyla karşılaştırmalı bir bakış sunmaktadır.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın metodolojisi geleneksel güvenlik perspektifinden uluslararası güvenlik konularını incelemeyi içermektedir. Bu metodoloji genellikle devlet merkezlidir ve uluslararası güvenliği genellikle askeri tehditler, savaşlar, silahlanma yarışı gibi geleneksel güvenlik unsurları üzerinden ele alır. Metodoloji, güvenlik tehditlerini belirleme, analiz etme ve çözme konularında geleneksel siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler yaklaşımlarını kullanılmıştır.

Geleneksel güvenlik perspektifini açıklayan temel kavramları, teorileri ve literatürü inceleyerek literatür taraması yapılmıştır.

Askeri güç, ulusal savunma, savaş ve çatışma gibi konuları analiz etmek için askeri strateji ve uluslararası ilişkiler teorilerini kullanılmıştır.

Geleneksel güvenlik anlayışının günümüz uluslararası ilişkilerindeki rolünü ve etkinliğini farklı güvenlik yaklaşımlarıyla karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Geleneksel güvenlik bakış açısının sınırlamalarını ve modern güvenlik tehditleri karşısındaki yetersizliklerini eleştirel bir perspektifle değerlendirme yapılmıştır.

Bu metodoloji, makalenin uluslararası güvenlik konularını geleneksel bakış açısından ele aldığını ve bu perspektifin uluslararası ilişkilerdeki önemini vurgulamayı amaçladığını gösterir.

GÜVENLİK KAVRAMI

Güvenlik kavramı, uluslararası ilişkiler alanında hangi analiz düzeyinde ele alınırsa alınsın, öncelikle önemsendir. Güvenlik, temel bir değerdir ve kaybedildiğinde sahip olunan her şeyin riske girebileceği gerçeğiyle birlikte insanlar, güvenliklerini tehdit eden unsurları

bertaraf etmek için ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalışırlar. Birey düzeyinde geçerli olan bu durum, devletler için de aynı ölçüde geçerlidir. Bu gerçeklik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 1987'de düzenlediği Silahsızlanma ve Kalkınma Konferansı'nda güvenlik kavramının tanımı yapılırken ifade edilen "güvenlik, tüm uluslar için en temel önceliktir..." sözüyle de vurgulanmıştır. (Çomak, 2008)

Uluslararası güvenlik inceleme alanındaki ilk adımlar Thukydides, N. Machiavelli, T. Hobbes gibi bilim adamları tarafından atıldı. Uluslararası güvenliğe yönelik tehditleri önlemek için önlemler öneren ilk kişiler onlardı. Bu yönün gelişimi, seleflerinin eserlerini hümanizm açısından yeniden düşünen Aydınlanma figürleri tarafından sürdürüldü. Daha sonra, yirminci ve yirmi birinci yüzyılın bilim insanları - G. Morgenthau, N. Spykman, J. Nye, R. Cohen - tarafından uluslararası güvenlik sorununa ilişkin daha kapsamlı bir çalışma yürütülmüştür; bu alan iki dünya savaşından sonra araştırmacıların ilgisini çekmiştir. (Bilgin, 2010:76) Bu aşamada, uluslararası güvenliğin köklü bir tanımı geliştirilmiş ve ilk kez güvenlik kavramları ve modelleri tipolojileri önerilmiştir; dahası, paradigmalara aktif olarak uygulanmasına başlanmıştır. Soğuk Savaş'ın patlak vermesi güvenlik sorununu daha da ağırlaştırmış ve bu alandaki çalışmaların gelişmesine katkıda bulunmuştur.

20. yüzyılın sonlarında ABD ile SSCB arasında yaşanan ve yeni bir dünya savaşı tehdidi altında sınır çizen Soğuk Savaş. Kavramların tipolojisi için bir sonraki kriter toplumun alanlarıdır. Buna uygun olarak ekonomik, çevresel, askeri, politik ve diğer güvenlik türleri paradigmaları ayırt edilmektedir. Bu kavramlar dar anlamda spesifiktir ve yalnızca bir alandaki veya birkaç ilgili alandaki sorunları çözmek için tasarlanmıştır. (Bilgin, 2010:76) Askeri ve siyasi alanlar çoğunlukla tek bir kavramda birleştirilir. Yeni tehditlerin ortaya çıkmasıyla birlikte uluslararası güvenlik alanı, bilgi teknolojisi, siber

güvenlik ve finansal güvenlik gibi sayıları giderek artan alanları içermektedir. İnsancıl hukukun gelişmesiyle birlikte bireyin ve vatandaşın güvenliğine daha fazla önem verilmeye başlanmış ve dolayısıyla bireysel güvenlik kavramı gelişmiştir.

İnsanlığın yeni milenyum çağına girişi, bilgi teknolojisinin gelişmesi, internetin insanların hayatında ortaya çıkması ve küreselleşme sürecinin ortaya çıkmasıyla birlikte yeni güvenlik düzeyleri de ortaya çıkmış ve bu da yeni paradigmların oluşmasına yol açmıştır. Bu kavramların sınıflandırılması, bireysel, ulusal, bölgesel ve küresel güvenlik paradigmlarının ayırt edildiği farklı düzeylere karşılık gelmektedir. Çoğu zaman belirli bir organizasyona bağlanan bölgesel güvenlik kavramları bu seriden öne çıkıyor; örneğin Avrupa Birliği ülkeleri bir Avrupa Güvenlik Stratejisi geliştirmişler. Bazı durumlarda güvenlik kavramları kuruluşun ve hatta bir bölgenin sınırlarını aşsa da yine de bölgesel olarak adlandırılmaktadır. (Ağça:2010)

ULUSLARARASI GÜVENLİK

Uluslararası ilişkiler çok sayıda unsur ve bunlar arasındaki bağlantılardan oluşan karmaşık bir sistemdir. Üstelik uluslararası ilişkilerde unsurlar arasındaki bağlantılar, tüm sistemin normal işleyişinde özellikle önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle uluslararası ilişkilerdeki aktörler bu bağların istikrarlı bir şekilde sürdürülmesiyle ilgilenmektedir. Uluslararası güvenlik kavramları tam olarak bu amaçlara hizmet etmektedir. Bu kavram, uluslararası alanda barışçıl ve güvenli bir arada yaşamayı garanti altına almanın temelini oluşturan ilkeler ve yönergeler sistemi olarak tanımlanmaktadır. Ana görevleri güvenlik sorunlarını azaltmak ve toplumun tüm alanlarında sistemin dengesini garanti etmektir. Bu duruma paradigmaya bağlı olarak çeşitli yöntemlerle ulaşılır.

Karmaşık ve kapsamlı olan uluslararası güvenlik kavramı, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler teorisi, askeri teori ve antropoloji dahil olmak üzere birçok bilimsel disiplinin çalışma nesnesidir. Tüm bu bilimler, uluslararası güvenliği farklı bakış açılarından inceliyor; bu, tüm bu disiplinlerin temsilcilerinin çalışmalarına aşina olduktan sonra, uluslararası güvenlik teorilerinin en eksiksiz analizini yapmayı mümkün kılıyor. Ayrıca disipline bağlı olarak “uluslararası güvenlik” kavramına yaklaşım da değişmektedir. En genel ve kapsamlı tanım, BM Şartı'nın ilk maddesinde yer alan tanımdır. Uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve bu amaçla barışa yönelik tehditleri önlemek ve ortadan kaldırmak ve saldırı eylemlerini bastırmak için etkili kolektif tedbirlerin benimsenmesi veya barışın diğer ihlalleri ve uluslararası anlaşmazlıkların veya barışın ihlaline yol açabilecek durumların barışçıl yollarla, adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak çözülmesi veya çözümlenmesi. (Özcan, 2011:448)

20. yüzyılın ortalarında Amerikalı bilim adamları, askeri teoride kullanılan bir uluslararası güvenlik tanımı oluşturdular. Terim, savaş teknolojileri ve stratejilerine ilişkin sivil-asker araştırmalarının ortak adı haline geldi. Soğuk Savaş döneminde bu tanım C. Mayer'in eserlerinde yaygınlaştı. Uluslararası ilişkilerin karmaşıklaşması ve gelişmesiyle birlikte, "uluslararası güvenlik" terimi, yeni yaşam alanlarını da içeren ve yeni özellikler kazanan, giderek daha karmaşık hale geldi.

Ulusal güvenlik

Ulusal güvenlik ise ülkenin askeri, ekonomik, ideolojik ve diğer kaynaklarını harekete geçirme faaliyetleri olarak anlaşılmaktadır. “Anayasal hakların, özgürlüklerin, vatandaşların makul yaşam kalitesi ve standardı, devletin egemenliği, toprak bütünlüğü ve sürdürülebilir kalkınması, devletin savunması ve güvenliği. (Oğuzlu, 2007:12) Modern

dünyada hem uluslararası hem de ulusal güvenlik alanı, bilimsel araştırmaların gelişimini teşvik eden devletlerin ana faaliyet alanlarından biri haline gelmiştir. Bu nedenle güvenlik konularının incelenmesi eğitim kurumlarının programlarında, bilimsel yayın konularında yer almakta, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer sivil toplum kuruluşlarının tartışma konusu haline gelmektedir. (Oğuzlu, 2007:14) Tartışma genellikle güvenliği sağlamak için kullanılan yöntemlerle ilgilidir. Paradigmaların içerdiği yöntem ve ilkelerdeki farklılık, güvenlik kavramlarının uluslararası ilişkilerin belirli bir andaki durumuyla yakından bağlantılı olması ve çeşitli koşullara dayanacak şekilde tasarlanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Koşullar değiştikçe paradigma da değişir. Zaman dilimine ve uluslararası güvenliğe yönelik mevcut zorluklara bağlı olarak çeşitli kavram türleri ayırt edilir. En yaygın sınıflandırma paradigmalardan biri olan zaman dilimleriyle ilgilidir. Bu özelliğe uygun olarak geleneksel ve modern güvenlik kavramları birbirinden ayrılmaktadır. Araştırmacılar paradigmalardan tarihsel farklılaşması için çeşitli seçenekler belirlediler. Bir teori, Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesini ve ilk küresel güvenlik örgütü olan Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını bir dönüm noktası olarak adlandırıyor ve modern paradigmalardan ortaya çıkışını tehditlerin ölçüdeki artışla ilişkilendiriyor.

Tek kutuplu Güvenlik Modeli

Uluslararası güvenlik modelinin sınıflandırma türlerinden biri, modelin işleyişini sağlayan kuruluşların sayısı ile ilgilidir. Bunlardan ilki olan tek kutuplu güvenlik sistemi yirminci yüzyılda geliştirildi ve popülerlik kazandı. Bu model açısından bakıldığında güvenlik ancak dünya sahnesinde barışın korunmasından sorumlu net bir liderin bulunmasıyla sağlanabilir. Çoğu araştırmacı böyle bir liderin Soğuk Savaş'ın galibi Amerika Birleşik Devletleri olması gerektiği konusunda hemfikirdir. Bu modelin arka planında uluslararası örgütlerin yanı sıra Amerika'nın tüm kıtalarda varlığını sağlamak için

tasarlanmış ABD liderliğindeki askeri ittifaklar var. Siyaset bilimci J. Nye'ye göre, bir süper güç liderinin yokluğu, uluslararası ilişkilerdeki tüm aktörler için zararlıdır, çünkü gelişme vektörünü belirleyecek ve bireysel aktörlerin saldırganlığını dizginleyecek kimse yoktur. (Morgan,2006)

Tek kutuplu güvenlik modeli, Amerikan hegemonyası fikrinin genel olarak kabul edilmemesi ve ABD önderliğindeki askeri ittifaklarının, çevre sorunları ve ekonomik krizler gibi modern güvenlik tehditlerine karşı koymak için uygun olmaması nedeniyle sıklıkla eleştiriliyor. Ayrıca bu model, bir dünya hükümeti kurmanın bahanesi olarak komplo teorisyenleri tarafından sıklıkla eleştirilir. (Özcan, 2011:448)

Güç Dengesi Modeli

Soğuk Savaş sırasında en popüler olanı, uluslararası ilişkiler sisteminin tüm unsurlarının dünya arenasındaki iki liderden birinin etki alanı altına girdiği iki kutuplu güvenlik modeli veya "güç dengesi" modeliydi. Bu modelin başarısızlığı modelin özünde yatıyor; çünkü karşıt ideolojilere sahip iki liderin varlığı, bunların açık bir silahlı çatışmaya ve nihayetinde savaşa dönüşebilecek bir yüzleşmesini gerektiriyor. Dolayısıyla böyle bir sistem güvenliği garanti edemez ve uluslararası etkileşimin herhangi bir düzeyinde kendisi bir tehdit oluşturabilir. (Yılmaz, 2007:70)

1815 Viyana Kongresi sonrasında oluşturulan uluslararası ilişkiler sistemi olarak adlandırılan “güçler uyumu” modeli en zengin tarihe sahiptir. Kutsal İttifak örneğini takip eden bu model, güvenlik sorumluluklarını birçok büyük, etkili ülkenin ittifakına devretmektedir. Böyle bir aristokratik yönetim fikri, BM gibi büyük bir örgütün üyeleri arasındaki koordinasyondan daha iyi bir koordinasyonu, tek bir aktörün hegemonyasının

yokluğunu ve iki kutuplu sistemin doğrudan çarpışmasına bir alternatifi ima ediyor. Küresel güvenliği ekonomik olarak en gelişmiş ülkelerin yani G8 ülkelerinin sağlaması gerekmektedir. (Bilgiç, 2011:132) Bu modelin eleştirisi iki teze dayanmaktadır. Birincisi istikrarsızlık ve büyük güçler arasında uyum içerisinde çatışma ihtimali olup, bu durum sistemin istikrarsızlaşmasına yol açacaktır. İkincisi ise küçük ve orta ölçekli devletlerin çıkarlarının göz ardı edilmesi, yani bu modelin oligarşik yapısının ve gayri meşruiyetinin göz ardı edilmesidir.

Çok Kutuplu Model

Tek kutuplu sistemin en popüler alternatifi, Soğuk Savaş'ın sona ermesinin bir sonucu olması nedeniyle çok kutuplu modeldir. Bu kavrama göre askeri üstünlük, güvenliğin sağlanması, ekonomik ve bilimsel gelişmenin sağlanması, kültürel nüfuz ve yumuşak güç için belirleyici bir faktör değildir. Bu nedenle uluslararası güvenliğin korunmasına yardımcı olacak yeni güç merkezleri belirlemek gerekir. Bunlar, Çin, Japonya, Rusya, AB. Bu model Rusya Federasyonu'nda popülerlik kazandı ve ülkenin ulusal güvenlik stratejisinde yer aldı. (Yılmaz, 2007:74)

Bu modelin karşıtları, güvenliği sağlamak için tasarlanmış çok sayıda güç merkezinin bir arada var olmasının imkansızlığına itiraz ediyor. Bilim adamlarına göre liderler arasındaki rekabet, zamanla çeşitli alanlarda çatışmalara dönüşebilir ve bu da güvenlik tehditlerinin artmasına yol açabilir. Destekçilerine göre uluslararası güvenlik gerçek anlamda ancak devletler başta olmak üzere uluslararası ilişkilerdeki tüm aktörlerin katılımıyla ve yalnızca küresel düzeyde sağlanabilmektedir. Bu modelin oluşturulması ancak ortak bir değer sisteminin varlığıyla mümkün olur. (Özcan, 2011:447) Kronolojik olarak bu model oluşturulan son modeldir ve güvenlik teorilerinin evriminin sonucu olarak

kabul edilir. Bu kavram küreselciler arasında popülerlik kazanmıştır, ancak diğer yönelimlerin takipçileri tarafından, iyi düşünülmüş bir işleyiş mekanizmasının olmayışı ve çok fazla güvenlik garantörü nedeniyle gerçekçi olmaması nedeniyle eleştirilmektedir. Bir diğer önemli kriter ise sistem elemanlarının etkileşiminin doğası ve aralarındaki ilişkilerdir.

Kolektif Güvenlik

Bu terimin ilk sözü, Birinci Dünya Savaşı'na benzer bir silahlı çatışma olasılığını dışlayacak bir güvenlik sistemi oluşturmak için ilk girişimlerde bulunduğu Milletler Cemiyeti'nin işleyişinin başlangıcıyla ilişkilidir. Bu kolektif güvenlik paradigmasının temel unsuru, güvenliği koruma ve sürdürme ortak hedefi olan bir grup devletin varlığı ve olası tehditleri ortadan kaldıracak kadar güçlü bir askeri kompleksin varlığıdır. Dolayısıyla esas, belirli bir düşmana veya daha soyut bir tehdide karşı devletlerin birliğidir. Bazı durumlarda tehditlerden biri, karşıt ideolojik bağlantılardan veya çatışan jeopolitik çıkarılardan oluşan bir devlet veya askeri blok olabilir.

Kolektif güvenlik modeli askeri-stratejik zorluklara dikkat çekmek için tasarlandı. Ancak uluslararası faaliyetin diğer alanlarındaki sorunların çözülmesini sağlamaz. Dolayısıyla modern dünyada bu modeli uygulama koşulları sınırlıdır. Ancak uluslararası terörizm ve NATO'nun genişlemesi gibi askeri ve siyasi zorluklar uluslararası güvenlik açısından hâlâ en tehlikeli sorunlardır. (Büyükanıt, 2003)

İşbirlikçi Güvenlik

Uluslararası güvenliğin iyi geliştirilmiş bir tanımının olmayışı, uluslararası arenanın mevcut kurumsal yapısının bu modelin uygulanması için kabul edilemezliği ve takip edilmesi gereken çıkarların belirsizliğine dayanmaktadır. Paradigma çerçevesinde aktörler tarafından En modern olanı, diğer iki kavramın bazı ilkelerini birleştiren işbirlikçi güvenlik

modelidir. Bu model bir yandan uluslararası ilişkilerin karmaşık doğasını öne sürerken diğer yandan aktörler için bir görev, hedef ve öncelikler hiyerarşisinin varlığını ileri sürmektedir. Çatışmaları çözme ve tehditleri ortadan kaldırmaya yönelik barışçıl yöntemler önceliklidir, ancak önleyici tedbir ve barışı koruma aracı olarak askeri güç kullanımı yasak değildir.

Farklı medeniyet, kültür ve oluşumlara mensup devletler arasındaki temasları ve kültürel diyalogu teşvik ediyor. Her ne kadar ulusal devlet ana aktör olarak kabul edilse de modern dünyada çokuluslu şirketlerin ve devletlerarası kuruluşların rolü küçümsemiyor. Konsept yirminci yüzyılın sonlarından itibaren geliştirildiğinden henüz son şeklini almamıştır ve halen eklemeler yapılmaktadır. Bu modelin kurumsal çerçevesi halen geliştirilme aşamasında olup, uluslararası ilişkilerde güç kullanımının sınırları, askeri ittifakların güvenliğin sağlanmasındaki rolü ve başlıca tehditler üzerinde durulmaktadır. Model halen daha devam eden gelişim sürecindedir. Bazı devletler hiyerarşik bir güvenlik sistemi oluşturmak ve bu sistem içinde lider bir pozisyon almak için bu modeli kullanmaya çalışıyor. (Yılmaz, 2007:73) Dolayısıyla uluslararası güvenlik sorununun önemi, küresel istikrarın sağlanmasına yönelik farklı yaklaşım ve modellerin çokluğuyla da doğrulanıyor. Güvenlik paradigmasının ve zorluklarının dönüşümü, bu sorunun incelenmesinde önemli bir araştırma nesnesidir; bu nedenle, geleneksel tehditleri ve bunların uluslararası güvenlik standartlarının değişme süreci üzerindeki etkilerini dikkate almak gerekli görünmektedir.

SONUÇ

Soğuk Savaşın sona ermesi, uluslararası güvenlik teorilerinin gelişiminde bir geçiş aşamasını başlattı. Hem devletlerin iç siyasi gidişatlarında hem de uluslararası arenada yaşanan karmaşık değişiklikler, mevcut tehditlerle yüzleşmeye uygun olmayan geleneksel

kavramlara yönelik bir eleştiri dalgasına yol açtı. Ancak geleneksel kavramlara yönelik eleştirinin ancak Soğuk Savaş'ın sonunda ortaya çıktığını varsaymak yanlıştır. Bir devletin güvenliğinin güçlendirildiği yöntemler doğası gereği diğer devletlerin güvenliğini azaltır. Dolayısıyla bir devletin güçlendirilmesi diğer devletlerin savunma harcamalarının artmasına neden olur. Aynı zamanda gerçekçi güvenlik anlayışlarında bir aktörün zayıflaması başkaları tarafından zayıflık olarak algılanmakta ve zayıf olana karşı saldırgan davranmaya zorlanmaktadır.

Uluslararası güvenliğin genel teorik temellerinin gözden geçirilmesi, küresel istikrarın sağlanması sorununun geleneksel veya klasik paradigmlar açısından incelenmesine devam etmemizi sağlar. Uluslararası alanda sürekli değişen duruma rağmen geleneksel kavramların bazı hükümleri günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Çoğu modern güvenlik paradigması geleneksel kavramların modifikasyonlarına dayanmaya devam ediyor. Özellikle Interpol gibi uluslararası kolluk kuvvetlerinin çoğu, geleneksel kavramların ilkelerini Tüzüklerine dahil etmekte ve bunları faaliyetlerinde kullanmaktadır. Paradigmaların geleneksel ve modern olarak ayrılması çeşitli kriterlere dayanmaktadır. Çoğu araştırmacıya göre önemli olan, bunların hangi tehditlere karşı koymak için tasarlandıkları. Klasik paradigmların temelini oluşturan geleneksel tehditler, sınır ötesi saldırganlık gibi askeri tehditler olarak değerlendirilmektedir.

Aynı zamanda, bazılarının değiştirilmiş formlarda, diğerlerinin ise orijinal formlarında olmak üzere geleneksel tehditlerin bugün hala mevcut olduğu göz ardı edilemez. Terör tehdidi günümüzde küresel boyuta ulaşmış ancak askeri niteliği değişmemiştir. Bu, geleneksel paradigmların kalıcı geçerliliğini açıklamaktadır. Geleneksel kavramların temel kavramları ulusal çıkar, egemenlik ve sert güçtür. Güvenlik paradigmlarına ilişkin bilimsel düşüncenin gelişimi bu kategoriler içerisinde gerçekleşir.

Zamanla bu kavramlar birçok dönüşüme uğradı ve bu dönüşümler politik gerçekçilik teorisyenlerinin çalışmalarına da yansdı.

Uluslararası güvenliğin sürdürülmesi de dahil olmak üzere dünya sahnesinde kilit rol devletlere aittir. Askeri araçlar, dengeyi sağlamada en etkili yöntem olarak kabul edilir, çünkü temel özelliği güvenlik için sürekli rekabet ve kişinin kendi çıkarlarının gerçekleştirilmesi olan devletlerarası sistemin tam anarşisi koşullarında, yalnızca bunlar devlet üzerinde yeterli etkiyi uygulayabilir. Bu mantığa göre, herhangi bir güvenlik öncelikle bölgeyi dış askeri tehditlerden korumayı içerir.

Çalışmanın sonucunda aşağıdaki sonuçlara varmak mümkündür. Öncelikle geleneksel güvenlik kavramlarının uzun bir geçmişi var. Uluslararası durum değiştikçe, bilim adamlarının ve devlet liderlerinin çabaları sayesinde yeni tehditlere ve koşullara uyum sağlayarak önemli değişikliklere uğradılar. Aynı zamanda, temel varsayımları neredeyse hiç değişmeden kaldı: devletlerin uluslararası arenadaki hakimiyeti, ulusal çıkarların belirleyici rolü ve askeri faktörün öncelikli önemi. Geleneksel kavramların en başarılı olduğu dönem Soğuk Savaş dönemiydi. Geleneksel güvenlik kavramlarının tüm hükümlerinin uygulanması, iki blok arasındaki çatışma döneminde gerçekleşti. İki kutuplu sistemin çöküşüyle birlikte klasik paradigmanın kriz dönemi başladı. İnsani gelişmenin yeni çağının geleneksel kavramlara getirdiği zorlukların üstesinden gelinmesinin çok zor olduğu kanıtlandı. Uluslararası arena, geleneksel kavramların gücüyle kontrolü sürdüremeyecek kadar karmaşık ve çok bileşenli bir hale gelmiş olup, küreselleşme faktörünün güçlendirdiği tehditler onların kontrolü dışındadır. Uluslararası terörizmin ve siber suçların yayılması, dini ve kültürel çelişkilerin şiddetlenmesi ve bir dizi küresel ve bölgesel ekonomik kriz, geleneksel paradigmalar için son derece zor engeller haline geldi. Kendilerini modern zamanların zorluklarına uyum sağlayamamış bulan geleneksel

مجلة جامعة الزيتونة الدولية - مجلة علمية محكمة تصدر عن جامعة الزيتونة الدولية

<https://journal.ziu-university.net>

30/03/2024

44-28 : ص.ص العشرون ISSN: 2958-8537 Issue: N20

Al-Zaytoonah University International Journal for Scientific Publishing

kavramlar, dünyanın dört bir yanından araştırmacıların eleştiri nesnesi haline gelmiş, bu da hükümlerinin yeniden çalışılmasını ve uluslararası güvenliğin sağlanmasına yönelik daha uygun paradigmlar temelinde geliştirilmesini teşvik etmiştir.

KAYNAKÇA

AĞCA, Fehmi (2010), AB'nin Güvenlik ve Savunma Politikası ve Türkiye'nin

Konumu, İstanbul: Papatya Yayıncılık.

BİLGİÇ, Ali (2011), ""Güvenlik İkilemi"ni Yeniden Düşünmek Güvenlik Çalışmalarında Yeni Bir Perspektif", Uluslararası İlişkiler, Cilt 8, Sayı 29, ss. 123-142

BİLGİN, Pınar (2010), "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları", Stratejik Araştırmalar Dergisi, 14, ss. 69-96

BÜYÜKANIT, Yaşar (2003), "Küreselleşme ve Uluslararası Güvenlik Sempozyumu Açış Konuşması", Birinci Uluslararası Sempozyum Bildirileri, Ankara: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.

ÇOMAK, Hasret (2008), "Avrupa Güvenlik Yapılanmasının Yeni Parametreleri ve Türkiye'nin Durumu", http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=113:avrupa-guevenlik-yaplanmasnn-yeni-parametrelerivetuerkiyenin-durumu&catid=70:ab-analizler&Itemid=134, (12.03.2024)

MORGAN, Patrick M. (2006), International Security Problems and Solutions, Washington ,DC: CQ Pres.

ÖĞUZLU, H.Tarık (2007), "Dünya Düzenleri ve Güvenlik: Ulus-Devlet Güvenlik Anlayışı Aşılıyor Mu?", Güvenlik Stratejileri Dergisi, (6), 14, ss. 7-42

ÖZCAN, Arif Behiç (2011), " Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD'nin Güvenlik Stratejileri ", Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 22, ss. 451-470,

YILMAZ, Sait (2007), "Güçsüz Güç", Güvenlik Stratejileri Dergisi, (3), 5, ss.67-103